

Institut Européen des Jardins & Paysages

Inventarisatie van parken en tuinen van België - Vlaanderen

Inventaris Limburg

Pastorietuin

Auteur(s) : Onroerend Erfgoed | Flanders Heritage Agency
www.onroenderfgoed.be <https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Titel:	Pastorietuin
Provincie:	Limburg
Gemeente:	Zutendaal
Deelgemeente:	Zutendaal
Bron:	Schepping: 2014-09-01 Bijwerken: 2017-05-30 URI: https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/134665
Coördinaten:	Breedte: 5.57001536308 Lengte: 50.930602431

Primaire tekst

Beboomde, omgrachte site met recent gerestaureerde pastorie van 1783, poortgebouw van 1661 en 19de-eeuws koetshuis, gelegen aan een erf met nieuwe aanleg uit de jaren 1990.

Het kaartboek van de abdij van Averbode bevat een mooie figuratieve voorstelling door C. Lowis uit 1650-1680 van de pastorie van Zutendaal met haar neerhof-opperhofstructuur. De pastorie beslaat een ruime kavel, ten westen van de kerk, deels beschermd door een muur, deels door een gracht die door een bomenrij is gedubbeld. Een brug geeft via een poortgebouw toegang tot het neerhof met dienstgebouwen die door een muur met het poortgebouw zijn verbonden. Een ophaalbrug voert over de gracht naar het opperhof. Dat bezit binnen zijn muren belangrijke tuinen en een huis met barokke kenmerken en de allures van een klein kasteel, de witheren van Averbode waardig. Een boomgaard strekt zich tussen beide grachten uit en aan de over zijde ligt een overtuin, in de legende van de kaart aangeduid als 'den koolhoff'. De tweeledige structuur van dit gegeven bleef door de jaren heen onveranderd.

Na de bouw van de huidige pastorie in 1783 beantwoordde de dispositie op het opperhof aan het in de 18de eeuw geliefde "*vivre entre cour et jardin*" volgens "*bienséance en convenance*" naar Jean François Blondel. Dit leest men nog af op de Primitieve kadastrakaart van 1812 door landmeter Lefebvre. De nieuwe pastorie (perceel nummer 30) kijkt vooraan uit op het oude, als voorkoer opgevatte neerhof (nummer 29) en achteraan op een tuin met paviljoen (nummer 31). Naderhand werden de grachten (nummer 27) voor een deel gedempt.

Vandaag ligt het omgracht, langgerekt oost-west-georiënteerde pastoriegoed op de Molenbeek, ten zuidoosten aan de Heibergstraat. Het is nog steeds een bomenrijke site in het centrum van het dorp, met de pastorie uit 1783, een koetshuis uit de 19de eeuw, en het oude poortgebouw uit 1661.

Erf, voortuin en tuin werden heraangelegd naar aanleiding van de restauratie van de gebouwen in de jaren 1990. Toen ook werd de buitenste ringgracht hersteld. De erekoer (het oude neerhof) is nu opgesplitst in een modieus tuintje bij de huisgevel, een oprit in asfalt, een parkeerplaats in rode steenslag, een grasveld met herplaatste zonnwijzer, een povere rotsfontein en een bloemperk. Aan de straatkant is er een gesnoeide haag van bruinbladige zuurbes en de gracht kreeg een nieuwe beschoeiing. Achteraan in de tuin, beschaduwd door hoge boomkruinen en in de as van de achterdeur staat een houten paviljoen onder een tentdak van kunstleien, met in de achterwand een muurschildering met landschap. Het is nu als kapel in gebruik, moet uit de 19de of begin 20ste eeuw dateren en is vermoedelijk de plaatsvervanger van het paviljoen op de kadastrakaart.

Bomen

Fijne spar (*Picea abies*), okkernoot (*Juglans regia*), gewone robinia met geel blad (*Robinia pseudoacacia* 'Frisia'), ruwe berk (*Betula pendula*), Servische spar (*Picea amurica*).

Auteur: De Maegd, Christiane

Auteur: van den Bossche, Herman

Datum: 2006

Titel Text: Pastorietuin

Grafische documenten

Zutendaal Vijverplein 2 (Van Acker, Pascal, 30-04-2014, ©Pascal Van Acker)

Bibliografie

VAN ERMEN E. 1997: *Het kaartboek van Averbode (1650-1680)*, (*Cartografische en iconografische bronnen voor de geschiedenis van het landschap in België*), Brussel, 180-181.

Relaties

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/3768>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/121015>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/23238>

Beknopte karakterisering

Datering: 19de eeuw, derde kwart 17de eeuw, vierde kwart 18de eeuw

Typologie: geschoren hagen, grachten (infrastructuur), pastorietuinen, tuinpaviljoenen, zonnewijzers